

BRUSSELS MIJNSTAD

PB-PP B-10
BELGIE(N) - BELGIQUE

O N Z E P L A N E E T

HET NATUUR- EN MILIEUMAGAZINE VAN DE BRUSSELAARS

#126
MAANDBLAD
FEBRUARI
2019

04 GOOD FOOD:
100% PLANTAARDIGE EIWITTEN

09 ENERGIE:
NIEUWS OVER DE ENERGIEPREMIES

10 EDUCATIE:
KINDEREN EN DE NATUUR

OP ZOEK NAAR HET BLAUWE GOUD IN BRUSSEL

leefmilieu
brussel
.brussels

LEEFMILIEU.BRUSSELS

IN 2019 GAAN WE ERVOOR!

Digitale versie *Mijn stad onze planeet*: een handleiding!

U kunt dit magazine voortaan ook op uw smartphone of tablet lezen. Via de app krijgt u zelfs een unieke en rijkere leeservaring dan wanneer u de papieren versie zou lezen. Wat moet u doen? Simpel:

1. Download de app **BXLNaturMag** op het platform van uw keuze (App Store, Google Play).
2. Installeer de app (de taal wordt automatisch ingesteld).
3. Selecteer het magazine dat u wilt lezen.
4. Lees het magazine als pdf, of kies 'begeleide lezing' voor een aangename leeservaring. Voor de begeleide lezing tikt u twee keer op uw scherm.

Mijn stad onze planeet, u leest het waar en wanneer u wilt!

U hebt het allereerste exemplaar van *Mijn stad onze planeet* van 2019 in handen. De afgelopen twaalf maanden waren niet zonder zorgen en teleurstellingen, vooral wat betreft de strijd tegen de opwarming van de aarde. Tegelijk hebben we ook heel wat tekenen van hoop gezien. Denk maar aan de tienduizenden klimaatbetogers, die op een vreedzame manier duidelijk hebben gemaakt dat er een andere optie bestaat, met meer respect voor de planeet en haar ecosystemen.

De komende maanden zal uw magazine deze boodschap van hoop in alle bescheidenheid blijven uitdragen. Vooral de boodschap van alle Brusselaars onder de 30 jaar die zich vol overgave inzetten voor duurzame ontwikkeling en die er mee voor zorgen dat Brussel een stad wordt waar het goed leven is. Om hen aan te moedigen, zal 2019 in het teken staan van 'duurzame generaties'. De komende maanden nodigen we u uit om de projecten van deze enthousiaste jongeren te ontdekken en samen met hen actie te ondernemen!

Dankzij de vele tips, recepten en trucs vindt u in dit magazine ook alles wat u nodig hebt om zelf concrete beslissingen te nemen. Zo biedt dit nummer u onder meer tips om uw consumptie van dierlijke eiwitten te verminderen, informatie over de nieuwe gewestelijke Energiepremies, en een ruim voorsmaakje van de komende Brusselse Waterdagen! Veel leesplezier.

MIJN STAD ONZE PLANEET

Versijnt maandelijks, behalve in januari, juli en augustus. - Leefmilieu Brussel - Havenlaan 86 C / 3000, 1000 Brussel - Tel. 02 775 75 75 - info@leefmilieu.brussels - leefmilieu.brussels **V.U.:** F. Fontaine & B. Dewulf. **HOOFDREDACTEUR:** Mathieu Molitor. **HERLEZINGCOMITÉ:** Isabelle Degraeve, Tom Penxten. **REDACTIE:** Didier Dillen **VERTALING:** Maarten Geerts. **PRODUCTIE:** www.4sales.be. De foto's tonen niet noodzakelijk de geciteerde personen. © **LEEFMILIEU BRUSSEL** - Gedrukt op gerecycleerd papier. De teksten in deze publicatie hebben tot doel de wettelijke bepalingen toe te lichten. Om de ware juridische toedracht van deze teksten te kennen, verwijzen we u naar de teksten van het Belgisch Staatsblad.

BECIRCULAR, DE LAUREATEN ZIJN BEKEND!

In december 2018 werden 26 nieuwe innovatieve en ambitieuze projecten geselecteerd in het kader van de projectoproep be Circular. Deze projecten tonen stuk voor stuk aan dat de transitie naar een meer circulair economisch model in Brussel haalbaar is, en dat in uiteenlopende sectoren zoals de bouw, voeding, handel, organisch afval, design, speelgoed, logistiek en evenementen. Enkele van de winnaars zijn: *Bonjour Maurice*, dat stofrestjes hergebruikt voor

de productie van schorten en pennenzakken, *Les Gastrosophes*, een duurzame en solidaire traiteur, die menu's aanbiedt die zijn gemaakt met onverkochte voedingswaren van biologische winkels in Brussel, en *Yuman*, een duurzaam winkelcentrum met winkels die de principes van circulaire economie toepassen. Intussen is ook de projectoproep be Circular 2019 van start gegaan!

www.circulareconomy.brussels

SCHAKEL DE MOTOR UIT, HOUD CONTACT

Luchtverontreiniging treft kinderen des te meer. Een van de bronnen van vervuiling is het verkeer rond de scholen wanneer ouders er hun kinderen komen afzetten of ophalen.

denk aan mijn
gezondheid
en aan het milieu.
schakel je motor
uit wanneer je me op
school afzet!

Wat is het eerste dat u kan doen om hun gezondheid te beschermen? Verander uw verplaatsingsgewoonten: ga te voet, met de fiets, met het openbaar vervoer of carpool van en naar school. Schakel ook de motor uit als u de kinderen op school afzet. Om u daartoe aan te moedigen, stelt Leefmilieu Brussel sensibiliseringskits ter beschikking van de scholen. Volg hun boodschap: "Denk aan mijn gezondheid en aan het milieu, schakel je motor uit wanneer je me op school afzet!"

leefmilieu.brussels/motorstilleggen

LEEFMILIEU BRUSSEL OP BATIBOUW

Ook dit jaar nodigt Leefmilieu Brussel u op Batibouw uit om aan een duurzame toekomst te bouwen. U kunt er met onze experts praten over de Energiepremies en de Brusselse Groene Lening, of u kunt er onze vele tools en publicaties ontdekken, waaronder onze gloednieuwe zonnekaart waarmee Brusselaars de kosten en baten van een fotovoltaïsche installatie kunnen inschatten! Brussels Expo, Patio. Van 21/2 tot 2/3.

zonnekaart.brussels

MILIEUFESTIVAL 2019: SAVE THE DATE!

Het feest voor de natuur en het milieu staat voor de deur! Het volgende Milieufestival voor alle duurzame generaties vindt plaats op 31 mei, 1 en 2 juni 2019 in Brussel, op de site van Thurn & Taxis en in het Jubelpark. Op het programma: drie dagen feest en activiteiten rond de thema's klimaat, Good Food, natuur in de stad en Zero Afval. Van 0 tot 99 jaar: alle duurzame generaties zijn welkom!

festival.leefmilieu.brussels

LEZ: UITGEBREIDERE CONTROLES

Vanaf 2019 zijn ook dieselveertuigen met EURO 2-norm en benzinevoertuigen met EURO 1-norm en zonder euronorm niet meer welkom in de Brusselse Low Emission Zone (LEZ). Vanaf 1 april 2019 riskeren deze voertuigen en voertuigen die eerder al niet meer toegelaten waren, een boete van € 350 als ze in de LEZ rondrijden.

www.lez.brussels/nl

MEER INFO

<http://leefmilieu.brussels/goodfoodrecepten>

QUICHE MET PREI EN TEMPÉ

Ingrediënten (4 pers.)

- /// 2 bladerdeegvellen
- /// 3 verse preistengels
- /// 10 champignons
- /// 1 rol tempé (200 g)
- /// ½ camembert op basis van rauwe melk
- /// 3 eieren + 1 dooier
- /// 20 cl sojaroomb
- /// 1 tl kerriepoeder (optioneel)
- /// 1 el olijfolie
- /// Zout en peper

Bereiding

- /// Verwarm de oven voor op 160°C.
- /// Maak de prei en de champignons proper en snijd ze in plakjes. Snijd de tempé in stukken.
- /// Stoof de champignons en tempé in een braadpan met een beetje olie. Zet opzij.
- /// Bruin de prei en voeg kerriepoeder toe (optioneel).
- /// Klop de sojaroomb en de eieren in een kom. Breng op smaak met zout en peper, en voeg de champignons, tempé en prei toe.
- /// Rol een eerste vel deeg uit in een bakvorm en giet er de bereiding in.
- /// Snijd de camembert in dunne plakjes. Verspreid ze over het gerecht.
- /// Dek het geheel af met het tweede deegvel en zorg dat het aan de zijkanten goed is afgesloten (maak een kleine opening in het midden).
- /// Bestrijk het deeg met een keukenborstel met eigeel en met twee eetlepels water. Zet de quiche ongeveer 40 minuten in de oven.

100% PLANTAARDIGE EIWITTEN

Elke dag biefstuk, kip, vis of eieren? Dat heeft geen zin. Voor onze gezondheid en die van de planeet is het zelfs beter om onze consumptie van producten van dierlijke oorsprong te beperken. Wat moeten we dan eten? Makkelijk: er zijn tal van heerlijke plantaardige alternatieven te vinden!

Misvatting: 'vlees' is beter

Zijn plantaardige eiwitten van mindere kwaliteit dan dierlijke eiwitten? Helemaal niet! Als u plantaardige eiwitten, vooral van granen en peulvruchten, combineert, krijgt u alle aminozuren binnen die essentieel zijn voor ons lichaam. U hoeft ze trouwens niet in één maaltijd te combineren: het kan ook doorheen de dag.

Peulvruchten

Snijboontjes, linzen, erwten en tuinbonen hebben een uitstekende voedingswaarde. Ze zijn rijk aan eiwitten (7 tot 15% per gekookte portie) en bevatten ook vezels, complexe koolhydraten, magnesium, kalium, minerale zouten en vitamines B!

Tofoe

Tofoe, gestremd sojasap, is een volledige bron van eiwitten (18%) die de acht noodzakelijke aminozuren levert. Het is ook een uitstekende bron van vitamine B en heeft een eiwit- en ijzergehalte dat dicht aanleunt bij dat van vlees.

Tempé

Tempé, gefermenteerd voedsel op basis van sojabonen, is zeer populair in Azië. Het heeft een hoog eiwitgehalte (20%) en is door het fermentatieproces zeer goed verteerbaar.

Seitan

Seitan, gemaakt van tarwe-eiwitten (gluten), heeft een textuur die erg op vlees lijkt. Het is bijna net zo rijk aan eiwitten als vlees, maar bevat niet alle essentiële aminozuren. Seitan is te verkrijgen in blokken of plakken in bio- en Aziatische kruidenierswinkels.

Oliehoudende gewassen

Oliehoudende gedroogde vruchten (noten, hazelnoten, amandelen, enz.) zijn zeer rijk aan vetzuren en essentiële voedingsstoffen (omega 3, vitamine E, magnesium), en bevatten bijna evenveel eiwitten als vlees.

WIST U DIT?

Planten leveren meer eiwitten dan vlees: één kilo rundvlees levert 138 g eiwitten, terwijl één kilo peulvruchten (linzen, kikkererwten, rode bonen...) 215 g eiwitten levert.

VERS VAN DE PERS

NIEUWS OVER DE NATUUR EN HET MILIEU IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

FEBRUARI '19

BRUSSELE WATERDAGEN 2019

Cool! De Brusselse Waterdagen (BW) zijn terug. Deze keer lokken ze u naar de waterkant met de campagne 'Hier begint de zee', om te voorkomen dat het afval dat in Brussel wordt weggegooid in de oceaan eindigt! Dit jaar vinden de Brusselse Waterdagen plaats van 17 tot 24 maart 2019. Een hele week en twee zondagen lang kunnen de Brusselaars kennismaken met de vele aspecten van het water in de hoofdstad: zuivering, opwaardering van waterlopen, beken en vijvers, bescherming van vochtige zones en hun bewoners, het scheiden van regenwater, toerisme en ludieke activiteiten langs het water... Voor ieder wat wils. Kom dus met z'n allen zeker langs!

LEEFMILIEU.BRUSSELS/BW

DOE MEE!

BW 2019, vraag het programma aan!

De Brusselse Waterdagen hebben dit jaar heel wat evenementen voor u in petto. **In totaal zijn er een vijftigtal activiteiten** voor het grote publiek, georganiseerd door alle wateractoren in Brussel: wandelingen, conferenties, bezoeken, tentoonstellingen en picknicks. Ze zijn gratis en toegankelijk voor iedereen, en u hoeft geen plaatsje te reserveren! Er staan voor u ook vijf 'Afspraken aan de waterkant' op de planning, met activiteiten voor kinderen rond het thema water, sensibilisering, feestelijke en gezellige momenten. Tot slot is er ook een specifiek programma voor scholen. Iedereen naar het water!

ONGEZIEN

KLEINE... SCHAAPJES LANGS HET WATER!

In Brussel tellen we schapen. Niet om een dutje te doen, maar om de biodiversiteit te behouden! Een kleine kudde Ouesantschapen, een sterk ras, begraast in alle rust een deel van de oevers van

de Zenne. Dit experiment wil testen of milieuvriendelijke begrazing de verspreiding van invasieve planten, zoals Japanse duizendknoop, die de groei van inheemse soorten verhindert, inperkt. Het voordeel van deze vierpotige bewoners is dat ze het gebied op een milieuvriendelijke, stille en brandstofzuinige manier onderhouden! Het experiment, dat in 2014 van start ging, is zo'n succes dat het meteen het jaar nadien werd verlengd.

leefmilieu.brussels/bw

80% van de zeevervuiling begint op het meest lokale niveau: via het putdeksel in de straat belanden nog te vaak plastic of sigarettenpeuken geheel of gedeeltelijk in de rivieren en vervolgens in de oceanen. "Onze riolen zijn geen vuilnisbakken", zegt **David Kuborn** van de werkgroep Coördinatie Zenne. Om deze vervuiling in te perken, wordt tijdens de Water-

HIER BEGINT DE ZEE!

dagen een grote sensibiliseringscampagne gelanceerd, in samenwerking met de partnergemeenten. Het doel is de Brusselaars aan te moedigen om niets meer in de rioolputten te gooien. "Begin maart kunnen burgers bij de deelnemende gemeenten tweetalige sjablonen en ecologische verbussen verkrijgen, waarmee ze de rioolputten kunnen voorzien van de boodschap:

Hier begint de zee", vervolgt David Kuborn. Er komt ook een webpagina in het teken van de campagne, die de link legt tussen rioolputten en de vervuiling van de zee, en die toont hoe burgers de boodschap kunnen overbrengen. Doe je mee?

leefmilieu.brussels/bw

FAUNA EN FLORA

DE NIJLGANS: MOOI MAAR INVASIEF

Met zijn contrasterende verenkleed – oker op de borst, donkerbruin op de rug, rood op de uiteinden van de vleugels – is de nijlgans (*Alopochen aegyptiacus*) een prachtige vogel die qua grootte ergens tussen de gans en de eend zit. Deze soort is oorspronkelijk afkomstig uit Afrika en werd lange tijd in Europa in gevangenschap gefokt, voor ze de vrijheid opzocht. Omdat ze steeds talrijker worden en nogal agressief zijn, vormen nijlganzen een bedreiging voor de lokale soorten. De nijlgans staat ook op de Europese lijst van invasieve uitheemse dier- en plantensoorten. Voeder ze niet op de oevers van de vijvers. Het is verboden!

OP ONTDEKKING

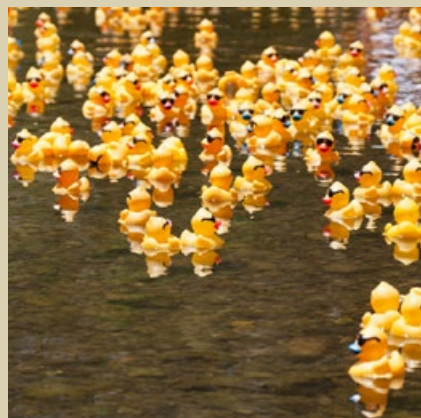
WATERZUIVERINGSSTATION BRUSSEL-ZUID IN EEN MODERN KLEEDJE

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt het water gezuiverd door twee waterzuiveringsinstallaties (WZI). De WZI van Brussel-Zuid, die sinds augustus 2000 in

gebruik is en die in de gemeente Vorst ligt, is onlangs gemoderniseerd. Tegenwoordig kan de installatie grotere stukken afval en koolstofhoudende deeltjes, alsook stikstof- en fosforvervuiling, uit het water zuiveren! Deze WZI maakt deel uit van een ambitieus plan om het oppervlaktewater, het grondwater en de beschermde gebieden in het Gewest op een geïntegreerde manier te beheren. Wil u graag eens zien hoe deze installatie werkt? De officiële inhuldiging is op 15 maart en de WZI is open voor bezoek tijdens de Brusselse Waterdagen!

GROTE EENDENRACE

Herbeleef het waterplezier uit uw kindertijd tijdens de grote eendenrace op 17 maart. Het cultureel centrum Den Dam nodigt alle kinderen uit om deel te nemen aan een race met badeendjes in de wind en de stroming proberen de nepeendjes zo snel mogelijk de finish te bereiken. Om daarin te slagen, kunnen ze zeker wat aanmoediging van jong en oud gebruiken. Moge de beste eend winnen!

TRENDY

TWINTIGDUIZEND WATERLOPEN ONDER DE GROND!

Er loopt een rivier onder onze voeten en de meesten van ons weten het niet eens! De Zenne doorkruist een groot deel van het Gewest onder de stad door. Tijdens de Brusselse Waterdagen kunt u deze vergeten rivier herontdekken, bv. via een wandeling in het Maximiliaanpark, of via een wandeling langs enkele delen van de Zenne die momenteel worden opgewaarderd in Anderlecht, of in het riolenmuseum waar u de loop van de rivier in openlucht of ondergronds kunt volgen.

leefmilieu.brussels/bw

TRENDY

VOGELZANG, EEN NIEUW 'WATERPARK'

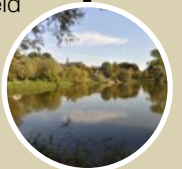

Brusselaars kregen al de kans om het Vogelzangpark te ontdekken. Nu is het de beurt aan het grote publiek tijdens de officiële inhuldiging tijdens de Brusselse Waterdagen 2019. Dit park, dat deel uitmaakt van een groot ecologisch en landschappelijk herstelproject in de Vogelzangbeekvallei, is speciaal omwille van zijn geïntegreerd regenwaterbeheer. Er zijn twee vijvers heringericht om het regenwater beter te beheren en de waterloop werd heraangelegd om hoogwaterpieken op te vangen. Er is nu ook een groene ruimte ingericht met een meditatieparcours dat in samenwerking met het Erasmusziekenhuis werd ontwikkeld.

AFSPRAAK AAN DE WATERKANT

Het Groen en Blauw Huis, een plaats waar milieu-educatie wordt gegeven, heeft een programma samengesteld voor zondag 24 maart, speciaal voor de Brusselse Waterdagen. Op de agenda: een wandeling om de inrichting van de Pede, met zijn beekjes en vijvers, te ontdekken, een gezinsactiviteit rond de vijver, en een aperitief aangeboden door de gemeente, gevolgd door een openbare picknick!

leefmilieu.brussels/bw

ACTUA

VANG ZELF REGENWATER OP

Regenwater is een probleem wanneer het in te grote hoeveelheden in het stedelijke rioleringsnet belandt. Tijdens een 'Afspraak aan de waterkant' stelt een praktische stand u oplossingen voor om uw dakgoten los te koppelen van het rioleringsnet, het regenwater beter vast te houden waar het neervalt en er vervolgens gebruik van te maken, en tegelijkertijd het risico op overstromingen te beperken.

leefmilieu.brussels/bw

AAN DE BRONNEN VAN DE WOLUWE

Neem deel aan een van de vele bezoeken rond het thema water in Watermaal-Bosvoorde. Ontdek de Vuylbeek – die opnieuw werd opengelegd – tijdens de uitzonderlijke opening van de site van de Internationale School, observeer de vogels rond de vijver van Bosvoorde, wandel naar de bronnen van de Woluwe, neem deel aan een van de kinderactiviteiten...

leefmilieu.brussels/bw

MUNSTADONZPLANEET #126

HET KINDER- HOEKJE

DE QUIZ

Aan de waterkant...

In de maand maart organiseert het Gewest zijn traditionele Brusselse Waterdagen. Ken jij de watergebieden van Brussel?

BEANTWOORD DEZE MINIQUIZ EN KOM HET TE WETEN!

A. In Brussel is de nijlgans een vogelsoort die:

1. Zeer zeldzaam is en op termijn zal verdwijnen.
2. Als invasief wordt beschouwd.
3. In sommige natuurreservaten opnieuw geïntroduceerd wordt.

B. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt de waterzuivering gedaan door:

1. Twee waterzuiveringsstations.
2. Een natuurlijk lagunesysteem.
3. Een netwerk van open rollen.

C. De Zenne is een Brusselse rivier die vooral bekend is:

1. Vanwege de populatie wilde zalm die er te vinden is.
2. Vanwege het feit dat ze de hoofdstad van drinkwater voorziet.

3. Vanwege het feit dat ze de stad deels ondergronds doorkruist.

D. Het Vogelzangpark onderscheidt zich door:

1. De kweek van reuzenpadden.
2. Het geïntegreerde beheer van regenwater.
3. Zijn wereldberoemde visclub.

E. Regenwater zorgt voor problemen wanneer het:

1. In te grote hoeveelheden in het stedelijke zuiveringsnet terecht komt.
2. Gebruikt wordt om tuinen te besproeien.
3. Opgeslagen wordt in individuele tanks.

SPEL: Zoek de indringer

Eén van deze amfibieën komt nooit voor in de Brusselse watergebieden. Weet jij welke? Omcirkel dan de tekening van de indringer. Hulp nodig? Je vindt tips in de zoekkaart 'Amfibieën en reptielen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest': leefmilieu.brussels/amfibieenreptielen

AGENDA

ELKE MAAND SELECTEERT MIJN STAD ONZE PLANEET VOOR U EEN AANTAL NATUUR- EN MILIEU-EVENEMENTEN (EN NUTTIGE LINKS) IN BRUSSEL.

HET ZONIËNWOUDE EN DE KLIMAATVERANDERING

Tweede zondagwandeling van Natuurgroepering Zoniënwoud vzw in samenwerking met Natuurpunt CVN, voorafgegaan door een lezing in het Bosmuseum Jan Van Ruusbroec van 11.00 tot 13.00 uur. Tijdens de middag is er mogelijkheid tot picknick (zelf mee te brengen) in het bosmuseum.

📍 Op 10/3 om 14.00 uur. Bosmuseum Jan van Ruusbroec, Duboislaan 2, 1560 Hoeilaart. www.ngz.be

CURSUS: WILDE BIJEN

In deze cursus van Natuurpunt Brussel leert u wilde bijen op naam brengen en bekijken we hun fascinerende levenswijze. Zo komt u alles te weten over Roodgatjes en Geeltipjes, Zilveren fluitjes en Gouden slakkenhuisbijen.

📍 Op 11/3 van 19.30 tot 22.30 uur. De Markten, Oude Graanmarkt 5, 1000 Brussel. samuel.de.rycke@outlook.com

ZAAIEN EN STEKKEN VOOR BEGINNERS

Wil u het plezier ervaren van zelf plantjes te zaaien? Wil u graag groenten en kruiden kweken met een klein budget? En hebt u een kleine tuin of een terras? Dan is deze workshop vast iets voor u! Tijdens deze workshop leert u hoe u plantjes van groenten, kruiden en fruitstruiken kan opkweken vanuit zaden of stekjes. Zelfs op uw vensterbank kan u een heuse moestuin voorbereiden.

📍 Op 12/3 van 19.00 tot 21.00 uur. GC Elzenhof, Kroonlaan 12, 1050 Elsene. <https://beweegt.velt.be/brussel>

SAMEN VOOR EEN BETERE ENERGIE- EFFICIËNTIE

Wil u uw energiefactuur verlagen, uw levenskwaliteit verbeteren en actie ondernemen voor het klimaat? U kunt rekenen op het Gewest om u hierbij te helpen. Een woordje uitleg.

Wist u dat gebouwen bijna 80% van het totale energieverbruik in Brussel voor hun rekening nemen? Indrukwekkend, nietwaar? En aangezien de productie van hernieuwbare energie in steden ingewikkeld blijft, is het zinvol om onze inspanningen te richten op de energie-efficiëntie van gebouwen.

/// De administratieve voorwaarden voor de Brusselse gezinnen zijn eenvoudiger en duidelijker doordat de inkomenscategorieën zijn afgestemd op die van de renovatiepremies.

leefmilieu.brussels/energiepremies

Energiepremies: wat is er nieuw?

Om u te helpen de energie-efficiëntie van uw woning te verbeteren, biedt het Gewest al jaren een stabiel en efficiënt stelsel van Energiepremies. Als u gaat renoveren, dan kunt u dankzij deze premies de beste technische oplossingen kiezen en financiële steun genieten voor de uitvoering van uw werkzaamheden.

Volgens dezelfde logica introduceerde het Gewest in 2019 vier nieuwigheden:

/// Voor kwetsbare gezinnen is er nu een nieuwe verwarmingspremie. Deze premie is er voor elk gezin dat zijn verwarmingsketel of boiler op gas laat keuren, en dat tot 100 euro per attest van periodieke controle.

/// Het premiebedrag voor de vervanging van een verwarmingsketel en de isolatie van muren langs de buitenkant is aanzienlijk gestegen.

/// Voortaan komen ook uitbreidingen van gebouwen (zware of eenvoudige renovaties) in aanmerking voor de Energiepremies.

Hulp voor zo veel mogelijk mensen

Om zo veel mogelijk mensen toegang te geven tot steun van het Gewest blijven de vroegere maatregelen voor huurders, eigenaars-verhuurders en mede-eigenaars bestaan. Bovendien blijven sectoren als 'onderwijs' en 'bijstand aan personen' van het voordeligste premieniveau genieten.

Groene Lening

De Brusselse Groene Lening is een andere mogelijkheid om energiebesparende projecten voordelig te financieren. Met deze lening kunt u de installatie van fotovoltaïsche panelen, een warmtepomp of een zonneboiler, alsook de werken voor isolatie, ventilatie en energiezuinige verwarming, financieren tegen een lage rentevoet. Deze lening is beschikbaar voor Brusselaars tegen specifieke voorwaarden.

leefmilieu.brussels/brusselsegroenelening

2019 : DE EPB-VERWAR- MINGSREGLEMENTE- RING EVOLUEERT

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn eigenaars van gebouwen voortaan verplicht om periodieke EPB-controles te laten uitvoeren op al hun verwarmingsketels op gas en stookolie (dus niet alleen ketels van meer dan 20 kW), en op gasboilers*. Deze keuring moet worden uitgevoerd door een door Leefmilieu Brussel erkende professional. Na de keuring moet u een attest van periodieke EPB-controle ontvangen.

leefmilieu.brussels/epbverwarming

* Elk jaar voor verwarmingsketels op stookolie, elke twee jaar voor installaties op gas.

DUURZAME GENERATIES

MINI MENSJES, MAXI NATUUR!

In Brussel stellen veel kinderdagverblijven en scholen hun buitenruimtes open voor de natuur. Dit is niet alleen goed voor het milieu en de biodiversiteit in de stad. Het is ook goed voor de kinderen: de volwassenen van morgen!

Brusselse kinderdagverblijven kleuren groen

Heeft iemand ooit gezegd dat crèches afgeschermd moeten worden van de buitenlucht, de natuur en haar ontdekkingsmogelijkheden? Integendeel. De heilzame werking van de natuur voor het welzijn en de cognitieve ontwikkeling van kinderen staat niet meer ter discussie. Of het nu gaat om een natuurlijk en bloemenrijk grasveld aanleggen, inheemse bomen aanplanten, de muren bedekken met klimplanten, wilde dieren verwelkomen... het vergt weinig inspanningen en investeringen om de natuur in kinderdagverblijven een handje te helpen. In Brussel hebben verschillende crèches voor groen gekozen. Ze reageerden op de gloednieuwe

projectoproep 'Natuur Opvang' van Leefmilieu Brussel. Deze projectoproep heeft tot doel de herinrichting van de buitenruimten van crèches te ondersteunen zodat er zich een zo divers mogelijke natuur kan ontwikkelen. Het is ook de bedoeling om het personeel dat betrokken is bij het ecologisch beheer van deze ruimten (zonder pesticiden!), op te leiden met de hulp van een professionele ondersteuningscel waar zij een beroep op kunnen doen. Uit de voorgestelde inrichtingsprojecten werden onlangs vijf opvangcentra geselecteerd. Zij zullen gedurende het hele project steun op maat ontvangen, inclusief financiële steun voor de eventuele aankoop van materialen of diensten.

leefmilieu.brussels/natuuropvang

Geef je speelplaats een groen tintje

Met het project 'Ose le vert, recrée ta cour@ BXL' wil GoodPlanet leerlingen van de Brusselse kleuter- en basisscholen het grijs en het beton doen vergeten door ze op school in contact te brengen met bomen, vijvers en

hagen. Voor meer biodiversiteit in de stad? Ja, en dat niet alleen! Om de kinderen opnieuw in contact te brengen met de natuur, om ze kleur en gezelligheid te brengen, om ze een leerrijk hoekje of een natuurlijke speeltuin te bieden, om ze de kans te geven om vaker buiten lessen te volgen en de biodiversiteit in een vijver of een leertuin te observeren. In 2018 reageerden maar liefst dertig scholen op de oproep die in het kader van dit ambitieuze plan werd gelanceerd. Uiteindelijk werden er vijftien geselecteerd. Zij krijgen van september 2018 tot december 2019 de nodige begeleiding bij de uitvoering van hun projecten, evenals een subsidie van 1 400 euro.

www.goodplanet.be

Buitenlesdag

De 'Buitenlesdag' is een van de vijf themadagen van de campagne GoodPlanet Challenges, gesteund door Leefmilieu Brussel. Het idee is om een kleine gezellige buitenpicknick te organiseren zodat de leerlingen samen kunnen genieten van wat de buitenwereld hen te bieden heeft.

DE KLEINTJES BELEVEN DE NATUUR

Een groener en kleurrijker kinderdagverblijf

La Maison en Couleurs is een van de winnende crèches van de projectoproep 'Natuur Opvang'. "In de winter krijgt onze tuin maar weinig zonlicht en is hij snel modderig. Deze projectoproep is voor ons dan ook een prachtige kans om de tuin het hele jaar door toegankelijk te maken voor de kinderen", legt Chantal Soumoy uit. "Het idee is bijvoorbeeld om op bepaalde plaatsen het gras door bodembedekkers te vervangen, om voederbakjes te plaatsen zodat de kinderen naar de vogels kunnen kijken, om de tuin met groen onder te verdelen in speel- en rustplaatsen, of om het plastic huisje te vervangen door een groene speelhut!"

De natuur, een speel- en leertuin

Met laarzen, regenbroeken en -jassen gaan de leerlingen van de EOS-school in Etterbeek elke week op stap in de natuur. Of het nu regent of waait, ze trekken eropuit, ook al vraagt het wat voorbereiding van de leerkracht. Tijdens deze uitstapjes leren de kinderen door middel van hun observaties, ze laten zich verwonderen door de schoonheid van de natuur, en ze wandelen rond. En in de 'ideeëntas' van de lerares zit er altijd wel iets om te spelen, te zingen of verhalen te vertellen! Terug op school vinden de leerlingen op de speelplaats houten blokken, paletten, aarde... Kortom, meer dan genoeg om hutten of andere zelf verzonden constructies te bouwen.

Bubble

HET NETWERK VAN BRUSSELSE SCHOLEN
OP DE BRES VOOR HET MILIEU

Op die manier worden ze zich bewust van de natuur en van het belang van natuurbescherming. Het is bovendien gezelliger om boterhammen onder de bomen op te eten dan in een hoekje van de eetzaal! Deze dag wordt georganiseerd als een uitdaging met verschillende niveaus. Niveau 1: Ik organiseer een uitstapje naar een groene omgeving (en heb er ook respect voor). Niveau 2: Ik ga regelmatig met mijn groep op stap: één keer per week, elke middag gedurende een week... Niveau 3: Ik daag een persoon uit om mij een foto van hem of haar in een groene omgeving te sturen (minister, plaatselijke winkelier, favoriete acteur...). Volgende datum: 25 april 2019.

www.goodplanet.be/goodplanetchallenges

Bubble: natuur op school

Milieueducatie begint in de klas. Maar niets vervangt het contact met de diversiteit die de natuur ons te bieden heeft. Meer contact met de natuur vanaf de kleuterschool is een van de opdrachten van Bubble, het netwerk van Brusselse scholen die zich inzetten voor het milieu! Dankzij Bubble komen geïnteresseerde scholen te weten hoe ze de biodiversiteit op school kunnen bevorderen, doen ze ideeën op voor natuuractiviteiten, leren ze uit de experimenten van andere scholen, en beschikken ze over gratis lesmateriaal om jonge leerlingen te sensibiliseren.

www.bubble.brussels/nl

WIST U DIT?

**De openluchtschool...
Waarom geven we niet buiten les?
Steeds meer leerkrachten verlaten hun klaslokaal om buiten les te geven. Verschillende studies hebben aangetoond dat onderwijs in de natuur de ontwikkeling van kinderen bevordert! Het is goed voor de gezondheid, psychomotoriek, socialisatie, samenwerkingszin...
Onderwijs in de natuur betekent bovendien betekenis geven aan het leren door een zintuiglijke, emotionele en tastbare band met het leven te creëren.**

HET WEB-HOEKJE

Hier vindt u in elke editie een link, een website, een nuttig weetje over consumptie, Good Food, milieueducatie, energie, natuur...

Ontdek uw zonnepotentieel

Sfeerverlichting, televisie, een warme douche... Ons dagelijks comfort vraagt heel wat energie. Wilt u dit niveau van comfort behouden en in een gezonde omgeving kunnen leven, dan is het noodzakelijk om op hernieuwbare energie over te stappen. Maar is dit betaalbaar? Ja! Laat u overtuigen: surf naar zonnekaart.brussels en voer uw adres in. Met één enkele muisklik ontdekt u het zonnepotentieel van uw dak, evenals de kosten en baten van zonnepanelen of een zonneboiler. U kunt het rapport nadien naar een erkend installateur sturen om de automatische schatting te verfijnen. U twijfelt nog? Weet dan dat de prijs van zonnepanelen aanzienlijk is gedaald en dat de groenestroomcertificaten gegarandeerd zijn voor 10 jaar. Misschien verdient u dus meer terug dan wat de panelen u zullen hebben gekost. Bovendien zal uw elektriciteitsfactuur dalen. Geen geld? Vraag de Brusselse Groene Lening aan, en leen aan zeer aantrekkelijke voorwaarden. zonnekaart.brussels

REGENWATER OPVANGEN, NIET MEER DAN LOGISCH

Een Brusselaar gebruikt gemiddeld 96 liter water per dag. Een deel van dat water kunt u vervangen door regenwater. Dat is niet alleen goedkoper, het is ook veel beter voor het milieu. Interesse? Er bestaan verschillende manieren om regenwater op te vangen:

en is uitgerust met een filter en een pomp. Kan 1 tot 10 m³ bevatten.

/// **Improviseer.** U kunt oude teilen, emmers, kinderbadjes... gebruiken om regenwater op te vangen. Zorg er wel voor dat u regelmatig het water ververst.

/// **Regenton voor in de tuin.** Deze goedkope tonnen kunt u met een verbindingsstuk op een dakgoot aansluiten. Ze zijn uitgerust met een kraantje. Ze kunnen 100 tot 500 liter opvangen.

/// **Regenwaterton op het balkon.** U hebt geen tuin nodig om regenwater op te vangen. Er bestaan kleine en lichte tonnen die u op een dakgoot kunt aansluiten, als u daarvoor de toestemming van de eigenaar of syndicus heeft, of die u aan de rand van het balkon kunt plaatsen.

/// **Een ondergrondse watertank.** Deze tank wordt aangesloten op een deel van de watervoorziening van het huis

Wist u dat er tot nu toe in onze hoofdstad meer dan 260 vogelsoorten zijn waargenomen, waaronder zo'n 100 broedvogels (vogels die hier hun nest bouwen) en ongeveer

20 exotische vogels? Met deze nieuwe zoekkaart leert u de belangrijkste soorten herkennen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te zien zijn, ongeacht of ze nu van hier of elders komen, en de plaatsen waar u ze kunt observeren. Een zeer handige gids.

leefmilieu.brussels/docvogels